

વિદ્યાવાચસ્પતિ (Ph.D.)

અર્થશાસ્ત્ર

અભ્યાસક્રમ

મહાદેવ સમાજસેવા મહાવિદ્યાલય

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ

અર્થશાસ્ત્ર વિદ્યાવાચસ્પતિ

અભ્યાસ કાર્ય (course work)

1. અર્થમિતિશાસ્ત્ર-અર્થ, મહત્ત્વ, વિનિયોગ - અર્થમિતિશાસ્ત્ર, ગણિતવિદ્યા અને અર્થશાસ્ત્ર વચ્ચેના આંતરસંબંધોની સ્પષ્ટતા-આર્થિક મોડલ-અર્થ, પ્રકારો.
2. આગણન - અર્થ, પદ્ધતિઓ - આગણકના પ્રકારો તથા ઇષ્ટ આગણકના ગુણધર્મો - પ્રથમ તથા બીજા પ્રકારની ભૂલ - સાર્થકતાનું પરીક્ષણ - સ્વાતંત્ર્યની માત્રા.
3. નિયત સંબંધ - અર્થ, સમીકરણો, નિયત સંબંધાંક - દ્વિચલીય નિયત સંબંધ તથા બહુચલીય નિયત સંબંધ.
4. નિયત સંબંધની સમસ્યાઓ : બહુવિધ સમરેખતા, સ્વ-સહસંબંધ, વિષમ વિચલનતા.
5. કમ્પ્યુટર વિનિયોગ (પ્રાયોગિક)
- આલેખ, - આવૃત્તિ વિતરણ, - સહસંબંધાંક - નિયત સંબંધાંક

સંદર્ભ :

- (1) અર્થમિતિશાસ્ત્ર : ડૉ. આર. જે. મોદી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ
- (2) અર્થમિતિશાસ્ત્ર : કિરીટ જોષી, વિરલ પ્રકાશન
- (3) ધંધાકીય અર્થશાસ્ત્ર : બી. એસ. શાહ, પ્રકાશન
- (4) આંકડાશાસ્ત્રીય રીતિ : 1, 2, શ્રેષ્ઠ પ્રકાશન
- (5) ગણિતબદ્ધ અર્થશાસ્ત્ર : ડૉ. આર. જે. મોદી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- (6) Basic Econometrics : Damodar Gujarati, Tata Mcgrow Hill, 2004.

અનુપારંગત (M.Phil.)

અર્થશાસ્ત્ર

અભ્યાસક્રમ

મહાદેવ સમાજસેવા મહાવિદ્યાલય

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ

અર્થશાસ્ત્ર અનુપારંગત

પાઠ્યક્રમ : ૧ સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર અને આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ

૧. સમસ્યાકથન-ધારણા-સમષ્ટિ તપાસ અને નિદર્શ તપાસ- નિદર્શનનો અર્થ અને પદ્ધતિઓ-આર્થિક સંશોધનમાં માહિતીનાં પ્રાપ્તિસ્થાનો- માહિતીનું વર્ગીકરણ-કોષ્ટક રચના- અહેવાલલેખન
૨. અર્થમિતિશાસ્ત્ર : અર્થ-મહત્ત્વ- અર્થમિતિશાસ્ત્ર, ગણિતશાસ્ત્ર અને અર્થશાસ્ત્ર વચ્ચેના આંતરસંબંધો - આર્થિક મોડેલ
૩. આગણન : અર્થ-આગણકના પ્રકારો- ઇષ્ટ આગણકના ગુણધર્મો-પ્રથમ અને બીજા પ્રકારની ભૂલ-સાર્થકતાનું પરીક્ષણ-સ્વાતંત્ર્યની માત્રા
૪. નિયત સંબંધનો અર્થ, બહુચલીય નિયત સંબંધ - બહુવિધ સહસંબંધતા - સ્વસહસંબંધ-વિષમ વિચાલનતા

સંદર્ભ :

- (1) અર્થમિતિશાસ્ત્ર : ડૉ. આર. જે. મોદી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ
- (2) અર્થમિતિશાસ્ત્ર : કિરીટ જોષી, વિરલ પ્રકાશન
- (3) ધંધાકીય અર્થશાસ્ત્ર : બી. એસ. શાહ પ્રકાશન
- (4) આંકડાશાસ્ત્રીય રીતિ : 1, 2, શ્રેષ્ઠ પ્રકાશન
- (5) ગણિતબદ્ધ અર્થશાસ્ત્ર : ડૉ. આર. જે. મોદી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - ૧૪

અનુપારંગત (એમ.ફીલ.) અભ્યાસક્રમ

પ્રશ્નપત્ર - ૨ સંશોધનમાં કમ્પ્યુટરનું ઉપયોગન

સૈદ્ધાંતિક કાર્ય

કુલ ગુણ-૫૦

૨૫ ગુણ

- એકમ : ૧ સંશોધનમાં શબ્દ પ્રક્રિયન (Word Processing)નો ઉપયોગ (૧૦- ગુણ)
- ૧.૧ ડોક્યુમેન્ટ ક્રિએટીંગ એન્ડ ફોર્મેટીંગ : પેરેગ્રાફ, ફોન્ટ, એલાઈન્મેન્ટ, લાઈન સ્પેસિંગ, પેજ સેટઅપ,
- ૧.૨ એડિટીંગ : કટ, કોપી, પેસ્ટ, ફાઈન્ડ, રીપ્લેસ
- ૧.૩ ઈન્સર્ટ ઓબ્જેક્ટ
- એકમ : ૨ સંશોધનમાં અંક પ્રક્રિયન (Numeric Processing)નો ઉપયોગ (૧૦- ગુણ)
- ૨.૧ ક્રિએટ વર્કશીટ
- ૨.૨ માહિતી વિશ્લેષણ : ડેટા એનાલિસીસ પાર્ક (વર્ણનાત્મક અંક શાસ્ત્રીય ગણતરીઓ, આવૃત્તિ વિતરણ અને કોષ્ટકીકરણ (Tabulation), T - ગુણોત્તર અને એકમાર્ગી વિચરણ વિશ્લેષણ (One Way ANOVA))
- ૨.૩ આલેખાત્મક રજૂઆત : લાઈન, કોલમબાર, પાઈ આલેખની રચના રીતી
- એકમ : ૩ સંશોધનમાં ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ (૦૫- ગુણ)
- ૩.૧ ઓનલાઈન અને ઓફલાઈન માહિતી શોધની રીતો
- ૩.૨ ઈ-જર્નલ્સ અને ઈ-બુકનો ઉપયોગ
- ૩.૩ કમ્પ્યુટર આધારિત પ્રત્યાયનનો સંશોધનમાં ઉપયોગ (ઈ-મેઈલ)

પ્રાયોગિક કાર્ય

૨૫ ગુણ

- એક પેજ ડોક્યુમેન્ટ (One Page Document) તૈયાર કરી સૂચવેલ પેજ સેટ અપ કરે.
- એક પેજ ડોક્યુમેન્ટ (One Page Document) માં સૂચના મુજબ પેરેગ્રાફ, ટાઈટલ, ફોન્ટ અને લાઈન સ્પેસિંગ ફોર્મેટ કરે.
- એક પેજ ડોક્યુમેન્ટ (One Page Document) માં સૂચના મુજબ કટ, કોપી, પેસ્ટ અને સ્પેલ ચેક કરે.
- વર્ક શીટ તૈયાર કરી વર્ણનાત્મક અંક શાસ્ત્રીય ગણતરીઓ કરે. (મધ્યક, મધ્યસ્થ, પ્રમાણવિચલન, વિરૂપતા, કફૂદતા)
- વર્ક શીટમાં ડેટા ફીડ કરી તેના આધારે આલેખ રચના કરે.
- આલેખ રચનામાં આલેખનો પ્રકાર, આલેખ અને ધરીના શીર્ષક, રંગમાં પરિવર્તન કરે.
- Excelની સામગ્રી (વર્ક શીટ, આલેખ)ને Word Document માં ઈન્સર્ટ કરે.
- પાવર પોઈન્ટનો ઉપયોગ કરી ૧૦ સ્લાઈડવાળું પ્રેઝન્ટેશન તૈયાર કરે.
- પોતાની સંશોધન સમસ્યા આધારિત સંબંધિત સાહિત્યની શોધ કરે.
- E-mail ડ્રાફ્ટ કરે.

નોંધ :- ઉપરોક્ત પ્રાયોગિક કાર્યોમાંથી કોઈપણ બે પ્રાયોગિક કાર્યો કરવાના રહેશે.

Ph.D. કોર્સવર્ક પેપર -૫ (અદ્યતન આર્થિક સિદ્ધાંતો અને પ્રશ્નો)

1. એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રમાં થયેલી પ્રગતિ : માંગનો સિદ્ધાંત, અનિશ્ચિત સંજોગોમાં વ્યક્તિગત નિર્ણય પ્રક્રિયા, બારનોલિની પરિકલ્પના અને જોખમી પરિસ્થિતિમાં ન્યુમેન અને મોર્ગસ્ટર્નનો સિદ્ધાંત, સ્થાયી અને એકમાત્ર સમતુલાનું અસ્તિત્વ
2. ઉત્પાદનનો સિદ્ધાંત: વિકલનની મદદ વડે ટૂંકાગાળાના ઉત્પાદન વિધેય માટે સાધનની સરેરાશ અને સીમાંત ઉપજ નિર્ધારણ
3. ઉત્પાદન સાધન કિંમત: સહકાર યુક્ત અને બિન-સહકારયુક્ત રમત, પ્રવેશ પ્રતિબંધક કિંમત
4. સામાજિક કલ્યાણ વિધેય: મર્યાદિત આનંદ બિંદુ, એરોનો સામાજિક પસંદગીનો સિદ્ધાંત
5. અસમરૂપ માહિતીનું બજાર અને બજારની નિષ્ફળતા: નૈતિક સંકટનો પ્રશ્ન, બજાર સંકેત, એજન્ટની સમસ્યાનો સિદ્ધાંત, કાર્યક્ષમ વેતનનો સિદ્ધાંત, અરજકતના સિદ્ધાંતની પ્રસ્તાવના અને અર્થશાસ્ત્રમાં ઉપયોગ

2. સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્રમાં થયેલી પ્રગતિ ઉપભોગ વિધેય: અનિશ્ચિતતામાં ઉપભોગ, એકંદર ઉપભોગ વિધેયનું આકલન, મૂડીરોકાણ વિધેય: એકંદર મૂડીરોકાણ વિધેયનું આંકડાકીય મોડલ.

1. કેઇન્સનું નવું મોડલ: મૂળભૂત માળખું, કિંમત જડતા અને કાલ્વો અને રોટનબર્ગનું મોડલ, ઇષ્ટ કિંમત નિર્ધારણ, ભાવિ અપેક્ષા સાથે ગતિશીલ IS-LM મોડેલ, કેઇન્સની નવી ફિલિપ રેખા
2. કુગાવો અને બેરોજગારીના સમગ્ર સમગ્રલક્ષી આર્થિક પ્રશ્નો: કુગાવાનું માપન, ભારતમાં જથ્થાબંધ કિંમત અને ઉપભોક્તા કિંમત સૂચકાંક, ગણતરી માટે ભારાંક અને અન્ય સમસ્યાઓ, વ્યાપાર ચક્રના આગ્ર, પશ્ચાત તેમજ અનાયાસ નિર્ધારકો 4. વ્યાજનો દર અને કુગાવો: કુગાવાના આંકડાકીય માપન તેમજ અસરનું નિર્ધારણ, કુગાવાનાં લક્ષ્યાંકો, બેરોજગારીની તરાહ અને વલણ, વેતન જડતા અને માળખાગત બેરોજગારી, કુગાવા અને બેરોજગારી વચ્ચેના બંધ તથા ખુલ્લા અર્થતંત્રમાં સંબંધ, સમતુલા માટે નાણાકીય અને રાજકોષીય નીતિ, રાજકોષીય અને નાણાકીય નીતિ વચ્ચેના સંઘર્ષો

3. વ્યાપાર અને વિકાસ વિકાસના નવા સિદ્ધાંતો: પ્રાપ્યતાનો સિદ્ધાંત, વ્યાપારનું કદ અને માંગની તરેહનો સિદ્ધાંત, ટેકનોલોજીની ખાઇનો સિદ્ધાંત, અસમતોલ વિનિમય સિદ્ધાંત, પૉલ કુગમેનો વ્યાપારનો સિદ્ધાંત આંતર ઉદ્યોગ વ્યાપારનો ઉદય

1. સંરક્ષણનો અસરકારક દર ઉદાહરણની મદદ વડે વ્યાખ્યા અને સમજૂતી, વ્યાપાર સર્જન અને વ્યાપાર વિસર્જન, જકાત મંડળ અને આર્થિક સંકલન

2. મૂડીની આંતરરાષ્ટ્રીય ગતિશીલતા અને ફેરફારની સમસ્યા: પ્રાદેશિક વિરુદ્ધ બહુદેશીય, ગરીબ અને અસમાનતાના માપન, વૃદ્ધિનો આંતરિક સિદ્ધાંત

4. વિકાસનું અર્થશાસ્ત્ર વિકાસના ક્ષેત્રીય આયામ: આર્થિક વિકાસમાં કૃષિ અને ઉદ્યોગનું મહત્વ, સંસ્થાઓની ભૂમિકા સરકાર અને બજાર, ગરીબી નિર્દેશકો અને માપન

1. વિકાસ વૃદ્ધિના એન્જિન તરીકે વ્યાપાર: પ્રેબિશ્વ, સિંગર, મિરડાલના સિદ્ધાંતો, વ્યાપારના લાભ અને આર્થિક રીતે પછાત દેશો પ્રત્યક્ષ વિદેશી મૂડીરોકાણની ભૂમિકા અને ઉદય પામતા જગતમાં બહુરાષ્ટ્રીય કંપનીઓ

2. નાણાકીય અને રાજકોષીય નીતિ ના આર્થિક વિકાસમાં ઉદ્દેશો અને ભૂમિકા: ટેકનોલોજીની પસંદગી અને સમુચિત ટેકનોલોજી, મૂડીરોકાણ નિર્ધારણ, ખર્ચ લાભ વિશ્લેષણ

3. આયોજનની ટેકનીક: ભારતમાં આયોજન, બજારલક્ષી અર્થતંત્રમાં આયોજનની ભૂમિકા, આંતરિક વિકાસમાં શિક્ષણ, સંશોધન અને વિજ્ઞાનની ભૂમિકા, વિવધ દેશોના આર્થિક વિકાસ અને વૃદ્ધિ અંગે સમજૂતી